

ANYÁK HETILAPJA

SZERKESZTI

VAGHOTT SÁNDORNÉ.

Előfizetési díj

Postai úton vagy Budapesten házhoz hordatva

Egyegyedre (ápril, máj, júni) 1 ft. 50 kr.
Három évenyegyedre (ápril—december) 4 » 50 »

Az előfizetési pénzek

a kiadó-hivatalhoz

(Pest egyetem-utca 4. sz.) bérmentve intézendők.

A k i s é r t e t .

Beszély,

Vaghott Sándornétól.

II.

Izabella tizenhat éves volt már, de szülői még gyermekként tekinték őt, s véteknék tartották volna vendégeik közé vezetni.

Jobb neki még a jámbor öreg kisasszony társasága — mondá az apa — tőle legalább rosszat nem tanulhat.

Nekem időm sem volna felügyelni reá — tévé hozzá a gondos anya — s Izabella arra még fiatal, hogy maga ügyeljen föl magára.

Igy okoskodva, mindketten megnyugodtak, s szolgáljon mentségökre, ha nem cselekedtek józanul, hogy valóban nem maradt idejük gyermekek java fellett törni fejüket, annyira igénybe volt véve minden pillanatuk, a sok, s oly szívesen látott vendég ellátása által.

Egyik jött, a másik ment; a sok lakomának sem vége, sem hossza; — sőt voltak napok, melyeken hétszer, nyolcszor is asztalt kelle teríteni, — s a kedves háziasszony oly fáradatlan! a kiszolgálát oly pontos! a házi úr oly szíves, oly előzékeny!

Izabella és öreg nevelőnéje külön laktak és külön ettek, ők társaságba soha nem vettek részt, s a templom kivül járnok sem volt szabad sehova. — Mind ezért egyébiránt egyik sem zúgolódék legkevésbé sem, — egyik még nem ismeré, a másik már nem kívánta az élet szórakozásait, — a templomba azonban mindketten szívesen eljártak naponként, s egy idő óta Izabella kétszeres örömmel:

Hiszen ím, oly áhitattal térdel e perczen is szokott helyén az oltár előtt, s oly buzgón imádkozik a jó Istenhez, hogy a különben oly eleven, s minden elhagyottsága mellett életvidor gyermeket, alig ismerhetni meg e pillanatban. Fiatal arca oly átszellemült,

oly szelíd s oly magasztosan szép, hogy őt magát is, mint védangyalát, oltárra emelhetné a hívő.

És talán úgy is történik. — Mert ím, ott áll az oltár mögötti homályba egy sugár, halvány arcu ifjú, ki mintha védszentje tünt volna előtte fel, oly áhitattal bámul az imádkozó leányra.

Imádkozik a jó öreg kisasszony is. de el-elbólint közben-közben, s bár az ifjú naponkint megszokott a templomba jelenni, ugyan azon órában, melyben Izabella, a tisztos hölgy gyanútalan szemei még soha föl nem fedezték az érdekes alakot. De hiszen Izabella is csak alig mer felé tekinteni, árnyékos szemeit semmiért nem bátorzkodék hozzá emelni, bár az idegen minden mozdulatával a legmélyebb tiszteletet látszik tanusítja csak a kedves, ellebegő alak iránt.

Az anya e közben oly vidáman mulat vendégei körében, hol ha történetesen a nevelés is szóba jő mások között, mindig kárhoztatva itéli el az oly szülöket, kik gyermekeik nevelésére kellő gondot nem fordítanak, s megbocsáthatlan bűnnek tartja a jó asszony, s ki is jelenti, ha elég vigyázatlan az anya alkalmat szolgáltatni reá, hogy leánya idő előtt szerelmes legyen, vagy épen férjhez menetelre gondoljon.

Fiatal leány vezetésére nézve — szokta mondani, kedves mosolyát fontos komolysággal váltva fel — nem ajánlhat az ember elég ovatosságot.

A vendégek, a párolgó thea csészék mellett, jó ízűen nyelve az izes vajás szeleteket, süteményt és sültet, nem gyözik magasztalni ő nagysága szeretetreméltó józanságát, — s minél nagyobb bőségben váltják egymást az étkek, s habzanak lakoma vége felé, a zamatos borral töltött serlegek, lelkes elragadtatásuk a házi asszony iránt, annál magasabb fokra emelkedik.

Hiszen terített asztal mellé mindig talál az ember jó barátokat, s ki nyílt házat visz, s a thea mellé finom bort is juttat, bármilyen kárhóztatásra méltó életet folytat is, tetteinek magasztalói- s csodálói, fájdalom! mindig fognak akadni.

De vajjon a szívet józanság-e szíveségekre vesztegetni? rendén van-e, ha oly sok apró darabra osztjuk fel lelkünket, hogy belőle utóbb senkinek eleget nem juttathatunk? megbocsátható-e, ha gyermekeink vagyonát csészénként osztjuk szét idegenek között, kik legfelebb addig hálásak a párolgó italért, míg findásjukat kiüritik?

És pedig hány különben riszeletreméltó család darabolta így lelkét el s osztotta szét vagyonát, míg a-ját gyermekei sem szeretetből, sem jóléteből nem láthattak soha eleget.

Valjon e világon miért ellensége az ember többnyire önmagának is? miért megrontója éppen a szülő, gyermekei jövőjének? — Mintha az élet csapásait viselni s küzdeni a sorssal, nem volna korlátolt erőnkre nézve, elég nehéz feladat, mintha a legmagasabb díj, melyért fáradni érdemes s mit a földön az ember elérni törekedhetik: csak a vértanúi korona lehetne.

(Folytatása következik.)

F a l u n.

Király vagyok most minden alkonyon;
A nap pirosuló fényt lövel reám,
A nap pirosuló búcsusugara
Biborra festi egyszerű ruhám.

Gyönyörrel járom esténként a tájt.
Kilépvén a kis házfödél alól;
Porfellegekben a nagy ég alatt
A haza térő nyáj kolompja szól.

Elandalodva hallom e zenét,
Elandalodva szemlélek körül;
És messze látok, mert mindenfelé
Mégmérhetetlen rónaság terül.

A rónaságnak messze tengerén
Imitt-amott áll egy fa, mint sziget,
S hová imát küld a mohamedán:
Kelet felé ez hosszú árnyat vet.

Miként csatában a sebzett vitéz,
Elvzrik a nap végre, s elesik;
S mint a dicsőség a vitéz halált,
A napot csillagok s hold követik,

Körülem éj van, fényes éjszaka;
A csillagfényes éjben méla csend.
Oly csend, hogy szinte vélem hallani,
Mit a holdban szent Dávid lantja zeng.

A szomszéd tőből a vadlúdakat
Látom csapatban messzeszállani;
Szívemből is föl- és elszállnak
A nagyravágyás, hir vad álmai.

Feledni kezdem Pestet és zaját,
S jövődöm minden büszke terveit;
Jobb lenne élnem, így gondolkodom,
Jobb lenne élnem elfeledve itt.

A fölmagasztalt nagy nevek között
Ne hangoztassa senki nevemet,
Csak szólóm és szántófüldem legyen.
Termők piros bort s fehér kenyeret.

S midőn szőlőmből s szántófüldemről
Házamba térek este: hozza be
Majd a piros bort s fehér kenyeret
Piros menyecskekének fehér keze.

S ha a késő halálnak ujjai
A férj és nő szemét majd befogák:
Tegyétek egy sírba a két aggastyánt
Nem tettetésből síró unokák.

Petőfi.

Képek a női nevelésről.

Rudolphi Karolin után.

HARMINCZADIK LEVÉL.

Jövőre még többet beszélek neked édes Emmám az előttem oly tiszteletreméltó lelkészcsalád felől, mely környezet a gyermekekre nézve is nagy nyereség.

Minden ábrázolt elbeszélés által sem tehetnék ily életet láthatóvá előttök. Ily emberek s szép viszonyok képe mi által gyakorolhatna rájuk oly mély be-

nyomást, mint szemlátomás által? Mi által lángol föl bennünk a hit az emberek iránt, ha nem az élet által, s az által, hogy velük s köztük vagyunk?

Még egy beszélgetésünket meg kell említenem a lelkészszel, mivel tartalma egészen azt fejezi ki, mi előttem leveleimnek érdeket ad. Egy estve, miután már lefektettem a gyermekeket, s még igen meleg volt, a hallószoba ablakait nyitva hagytam, melyek

épen a kertre nyílnak. Ida, mint máskor is szokott, fennhangon imádkozék. A lelkész véletlenül az ablak alatt sétált, s ott megállt. — „Hála neked, láthatatlan atyám, hogy ma oly boldog valék“ — mondá Ida — „Hála neked, hogy a jó Selma néni, úgy szeret engem s hogy én őt úgy szerethetem. Hála neked, hogy mindnyájunkat teremtél s a jó lelkész, kit oly nagyon szeretek. Engedd, hogy naponként oly jók s vidámak lehessünk, mint ma. Engedd, hogy ezen éjjel mindnyájan jól alhassunk, s különösen a tisztelendő úr, ki ma oly barátságos volt. S engedd, hogy holnap én és Matild még jobbak lehessünk mint ma voltunk. Te vagy az atyám, s kedves jó szülőimnek apja és minden jó emberé, téged ma holnap és mindörökké szeretnem kell“ — „Amen“ — mondá halkán a kertből egy hang.

Jó éjt kedves jó nénikém — szólott még Ida, s Matild is jó éjt kívánt heves szeretettel, s én néhány pillanattal ott álltam még édes álmokba merülve a jövő felől, aztán kioltám a világot, s lemenék, hogy a kedves lelkészpárral megtehessem az esteli sétát. Déborának főfájása volt, s így ő honn maradt leányával. A lelkész, kit a kertben találtam, csöndesen karját nyújtá, s megindulánk a nyájas alkonyat pir mellett, a szántó földek felé. S most a lelkész így kezdé el halk hangon a társalgást:

Lelkész: Ma estve a kertbe néhány kedves pillanatom volt, melyet egyedül önnek köszönhetek, barátném, néhány kedves pillanatom, mik életem szebb percei közé tartoznak.

Én: Nem tudom, jól értem-e önt; Idára vonatkozik mit mond?

Lelkész: Igen — én Ida estveli imáját el lestem az ablakok alatt, s megindítá egész bensőmet e tiszta, zavartalan gyermekség! Még úgy, mint Idában látom, még talán soha nem tünt föl előttem; s azon percben, melyet ez imádság betöltte, az egész egy ponton huzódék össze. Szabad önnek valamit bevallanom, s nem fog ön ezen vallomásért neheztelni?

Én: Talán kitalálom mit ön mondani akar. Ön nem tudta, miként áll vallásosságom?

Lelkész: Annyira hozzá vagyunk szokva bizonyos fokán a szellemi képzettségnek, ezt egészen melőzve látni, mintha a vallásosság és babona tökéletesen egy volna, mintha alig volna szabad reménylenünk, hogy az magasabb műveltség mellett is megállhatna, különösen az előkelőbb osztályoknál, miknek műveltsége közvetve vagy közvetlenül a francia bölcsészeti időszakból származik. A bölcsészet a Rajna mögül elplántálta a hitelenség rendszerét mindenfelé, hol porhanyó homokba könnyű gyökerei legszelbben terjedhettek. Hó loltak kis és nagy lelkek, szent és szentségtelen kedélyek ez istenségek. A jobb lelkek elhozták szolgálatukban a szentet; ők nem valának képsek e pusztá ész szolgálatban elpusztulni, s elszegényedni mindenben, mi az emberi fogalmakon

felül áll, miután a jobbat is hozzá, belé tevék. De a korszak mindig könnyebb és haszontalanabb lön. A hitelenség apostolai mind hangosabban emelték föl szavokat, s azok, kik lángoló kebelrel lelkesültek az isteni iránt, hallgatva vonultak vissza. Az ifju nemzedék a hit elüzésére fordítá kevés tüzet, elménczségét, mind annak kigúnyolására, mit a hideg ész, felfogni nem vala képes. A folyam nőtt és tovább buzgott: minden, mi a sziv gyermekies hitéhez hasonlita, elsodortaték. Felvilágosodás volt a jelszó! De milyen! Csak egy Istent akartak imádni, melyet a természetből lehetett ragadni. Hiszen a természetben fel is lehet találni, de előbb egy szent kebel természetében. Azonban a kebel át volt hidegedve a felvilágosodás által. Legtöbb vallásosságot még a női szivekben lehetett találni, de ezeket is elragadta a folyam. A férfiak, kik azt korlátozhatták volna, szintén elsodortak. A tanuló szobák telve voltak felvilágosító lapokkal. A lelkészek zsebeiből társaságok elé jutottak. Ki eszesnek kívánt tartatni, alkalmazkodék, s minden öszhangzott az általános karban.

Én: A korszak, melyről ön beszél, nem létezik többé.

Lelkész: De következményei még most is tartanak, s nem oly könnyen fogják hatásukat elveszteni. Amaz idő választottai, erélyes ellenállásuk által magukat egy más túlság ellen képezék, s bölcsészekké lőnek. A fiatal nép az ellenszegülés erejét nem szükségelt többé, csak után kellett beszélnie. Mi volt most könnyebb, mint bölcsészszé válni? S ha már egyszer a bölcsészet lön az általános jelszó, ugy annak szükségkép oly mértékben kelle népszerűsíteni magát, hogy nem sokára az asszonyok sajátává vált, a nyelve tudniillik. Az emberi nemnek ezen könnyebb fele egyébiránt — bocsásson meg, nemes barátném! hiszen tudom, hogy ily komoly pillanatban szabad önben az asszonyt elfelejtenem — épen oly hűséggel s hittel fogadta el a hitelenséget, mint csaknem minden eredményét a kutató észnek elfogadja s el kell fogadnia, miután jól ismert okoknál fogva maga nem kutathat.

Én: Szomorú igazság, édes tisztelendőm.

Lelkész: Nem oly igen szomorú, barátném! Ha a kutató ész birodalma s a számítás szabályszerűleg tiltva vannak is nemétől, s az ismeret fájának fanyar gyümölcse nem válnék is önöknek hasznára; ó, szép kármentesítést nyertek mind ezért! Hisz önök örzik az emberi kebel szent, mennyei szikráit: hitet szeretetet és reményt; önök hivatása a sarjadó emberiséget, mely legközelebb önökre bízoték, a legközvetlenebb módon, minden mesterség, s csaknem szándék nélkül, mintegy belső szükségből, azokban részesíteni. De egész lényöknek át kell hatva lenni, hogy ezen szent fogalom méltólag áradhasson a felviruló emberiségre.

Én: Ön az alig szakított sebet nagyon gyöngéden kötötte be.

Lelkész : Az ekként felvilágosult korszak alatt kialakult ezen tűz még a női szivekből is, legalább a nagy, mivel világ asszonyainál. S ön barátja, édes Selma, már régen megszokta, a női vallásosság jótékony jelenségét nélkülözni, a mint szembetűnőbb műveltséggel találkozik. Nem kellett-e hát kishitűen, tartózkodva, sőt csaknem reménytelenül e tekintetben, önhöz közellitenem? Várhattam-e egy lélekkel belben tulajdonságokat egyesítve látni, miket megszoktam már elkülönözve találni egymástól? Ezen óráig nem mertem önt efféle tárgyra vezetni, mert nem akartam magam előtt a legőszintébb tisztelet derűjét semmi által elhomályosíttatni. Nem bátorítottam kegyed előtt ezen pontot, mint nevelési elvet, megérteni. Nagyon gyakran viseltem már büntetését az ily elhamarkodásnak. A női eszménykép mindig eltűnt előlem, valahányszor ezen pontig közelíték. Láttam ön gyermekeit, ártatlan vidámságban, láttam fogékonyságukat minden szép iránt, tanulékonyan s komolyan, ha rá került a sor; hogy azonban kegyed elhallgatta-e előttök a legszentebbet eszök tökéletes érettségeig, mikor már, fájdalom! a szenvedélyek szinte megérték, s a szív, azok viharaival küzdve, nem képes többé a legszentebbek fölvétele iránt fogékonysággal, ezen kérdés előtt majd félelemmel, majd reményelve állottam meg. — Midőn Ida esteli imáját hallottam a kertben, akkor megismerém barátánmat ezen imádságban. Tudtam, hogy azt nem úgy tanulta be a gyermek; de azért abban az ön szellemét, édes Selma, láttam megjelenni, s innen származik a hatás, melyet az reám gyakorolt.

Én : Bizonyosan egészen csak a kis leány szívéből ött az. Ön azonban nagyon csalódnék, ha e részben egész érdemét nekem tulajdonítaná. Először is az anya ébreszté a gyermeki lélekbe a jámborság első mozdulatait, még pedig előbb, mint talán én tettem volna, s így csak egy melegítő lehellet kelle még ahhoz, mi már meg volt. De azon esetben is, ha nem lett volna számomra már kiegyenlítő az út, minden esetre a legszebb pillanatot igyekeztem volna kikeresni arra nézve, hogy felkölhessen, s a gyermekeket akkor is, mint most, tanujává tettem volna Isten iránti buzgóságomnak. Matildra nézve e szép időpont még nem érkezett el, bár ő egy évvel idősebb mint Ida. Nála a

nemtelenebb szenvedélyek korán keletkeztek; legkorábbi nevelése nagyon el volt hanyagolva. Keblében a vallás, mint egy külhoni növény, készítettlen földben, nem tenyészhetett volna még, sőt az ő erős, nem igen nőies lelkében mindig másképp, egészen másképp fog az alakulni, mint Idáéban.

Lelkész : De barátáném! —

Én : Ó, értem önt! ne féljen, nem fog későre maradni, az alkalmas órát azonban el kell várunk. Gyakran jártunk már közel hozzá, de az óra még nem vala jelen. Matild mindig jelen van, ha Ida imádkozik. Sőt úgy látszik, valóban, hogy azelőtt is már, mielőtt hozzám jött, nyújtottak számára Isten felől némi eszméket; de az adományt el is kell fogadni, s ő azt nem szeretőleg fogadta szívében. A szerint, a mint keble nemesedik, fog annak szüksége eljöni számára, hogy minden erejéből szeressen. Mit most mondanék neki Isten felől, a nélkül, hogy ő szükségeit vagy kívánságát tanusítana e részben, nem verhetne gyökeret, sőt talán éppen ellenkező hatást idézne elő, mint minőt kívánnánk.

Lelkész : Tisztelem önnek elvét : ám várja el az órát. De tudassa kérem velem, mikorra s miként érkezett az el ezen különös, gyermektelen gyermeknél.

Most közel jöttünk már a házhoz, s nagyon elégtelenen váltunk meg egymástól.

Hogy te édes Emmám, semmit nem közölsz velem fényes világról, nem szép tóled. S ha mind az, mit velem közölhetnél, mint anyá, a legerősebb elmentéte volna is a mi pásztori életünknek, vajjon nem a te szellemed s szíved által átalakítva jöne-e az hozánk? Hiszen tudom én, hogy te nem tartozol a világhoz, mely környez, s úgy élsz ott, mintha félig számúzve volnál.

Tárd föl barátánéd előtt ismét belső világodat. Az én értesítéssel meg kell elégedve lenned, terjedelmesebbek már nem is lehetnének. Ó mennyire örvendek, hogy nem a világ számára irok, hanem csak neked, kizárólag csak neked. Mit is mondana a világ ily nevelési levelekhez? Isten veled, Emmám! Még egyet — a télen át a kis barna Klára nálunk lesz, anyja oly szívesen ohajtja, hogy közelemben legyen. Azt hiszem, ezen vas egészségű természet gyermekeinkre igen jó társaság lesz.

Gyermekjátékokról.

M.— Lina után.

A labda.

(Folytatás.)

Mind ezek tanusítják, hogy bármi csekély s jelentéktelennek lássék is minden átmenő gyermekjáték, melyek mindig új s újabbaknak engednek helyet,

mégis jelentő lehet mindenik a gyermek fejlődésére nézve. — S a labda játék még a lélekerő különböző irányai képezésének is eszközlője. Hiszen ez által kezd a gyermek egy tárgyat nyugalom- és változatosságban ismerni; s az egymást követő játékok erőt ébresztenek oly tárgyak képzelésére nézve is, mik nin-

csenek jelen, s ápolja az emlékező tehetséget, mivel a gyermek ez által nyer irányt a tárgyat emlékezetében megtartani.

Végül, a labdajátékok által látjuk a gyermeket mintegy léte közepébe helyezve, egész környezete ez által válik előtte tárgyilagossá, s ez által kezd más dolgokat is elképzelni. Például majd alma lesz a labdából, vagy vizsont, ebből a labda; majd kis szaladó kutyácska alakját veszi föl, mely után oly szivesen futna kergetve a kicsike is stb.

Sőt, ha szavak vagy dalocskákkal kísérjük, a gyermeknek még beszélő képessége is fejlődik a labdajáték által, minthogy legelőször ez kezdi a fogalmakat egyszerűen de szabályosan kijelölni, s a parányi lényecske megkísérti után mondani, mit előtte beszélnek.

Hogy azonban minél kézzelfoghatóbb módon alkalmazhassa minden anyja gyermekei épülésére a labdajátékokat, kis elbeszéléseket fogok magyarázatimhoz mellékelni, mintegy képeit a játéknak — s játszásnak, melyek a csecsemő leggyöngédebb korához mérve, fel, a nagyobb gyermekek használatáig, lesznek czélszerűen alkalmazva.

Azt azonban előre kell bocsátanom, hogy mindjárt az első játék egy kis szekrénykéből áll, hat színes labdával, színök : piros, fehér, zöld, továbbá violaszín, aranyárga és kék. Hadd vezesse be mindjárt első játéka a színek világába is a gyermeket.

Egyébiránt e hat labda a már érettebb gyermek számára magány játékhoz is épen oly jól alkalmazható mint mozgó -- s társas játékokhoz a kertben általában szabad ég alatt.

Róka mester lánykérése.

(Folytatás.)

Le se szált addig a szarka, míg macska kisaszszony lakához nem ért. Épen reggeliztek róka komával. „Mi szép jelenet.“ kezdé a szarka. Cziczuska pírulva sütötte-le szemeit, s kérte a szarkát, hogy üljön-le.

Bezeg megindult most a szarka csörgő kereplője. Elbeszélte a vén sas és a griffkisaszszony történetét, s igen természetes, hogy elbeszélését olyanokkal is megtoldotta, miket soha se hallott a grifftól.

Cziczuska elmélázva hallgatott, — talán azt gondolá, hogy ily gazdag örökös veszélyes vetélytárs is lehetne; végre azt kerdezé, hogy „szép-e a griffkisaszszony?“ —

„Gyönyörű — csörgé az engesztelhetlen szarka — csak láttatok volna az apát is! minő orr, minő szemek, minő szín! és ő azt állítá, hogy hasonmása! De szóljon ön is már egyet róka koma! Ön, ki oly sokat forgott a nagy világban, talán látta is már ő nagyságát?“

„Nem volt még szerencsém — válaszolt ábrándozásaiból felocsúdvá a róka. — De minden bizonynyal szörnyű gazdag lehet. Fogadni mernék, hogy ez a bolond kutya még bele kapczáskodik.“

„A kutya — oh! — épen most jut eszembe. Minő zajt csinált ez tegnap önök ajtaja előtt, miért nem eresztették őt-be?“

„Ah! — válaszolt szemérmesen cziczuska — róka ur azt állítja, hogy igen ros hirben áll az ordas, — hogy olyan iparlovagféle, — s hogy ezen felül, látszólagos bárgyúsága alatt, veszedelmes marakodásdüh lappang. Reményilem azonban — folytatta a rókához fordulva, — hogy azóta nem terhelte őnt újabbi tolakodásával?“

„Engem — a szegény ördög! — nem; — ha ugat is egy kicsit mégis tart ő tőlem, mert tudja, hogy ha én egyszer megharagszom a sátánnal is dühösebben marakodom. De nem illik az embernek magát dicsérni.“ — —

Egész éjjel azon törte fejét a róka, hogy miként láthatná — meg griffkisaszszonyt? de sehogy se mozdulhatott. A szemközti fák alatt feküdt az elnyújtózott kutya, valószínűleg őt várta, s neki egyáltalában nem volt kedve azon állítását igazolni, hogy harapása a sátánénál is mérgeesebb. Végre új cselet gondolt ki, a kutya kijátszására.

Épen látogatóban volt cziczuskánál egy hányaveti mókus. Ezt hitta félre koma, s így kezdette szavait : „Látja ott azt a kopott szőrű kutyát? A gyalázatos rágalmazni merte nénikéjét! Ha önnek volnék, párviadalra-hinám őt! Bocsánat, hogy ön dolgaiba avatkozom, de csupán önnek java ösztönöz erre. Ön tudja, hogy a haszontalant én mi könnyen megbüntethetném, de ez esküvő előtt valóságos skandalum volna; más lenne ha már megesküdtünk volna... de így, elgondolhatja minő pletykát csörgene erről szarka neni...“

A mókuska szörnyű ostoba képet mutatott ezen előadásához. Biztosította a rókát, hogy ő nem képes ekkora kutyán elégtételt venni; hogy ő igazán szereti czicza nénit, de egyáltalában nem láthatja igazolva azt, hogy ő annak magányügyeibe avatkozzék; megpróbált mindent, hogy kihúzhassa magát a kelepceből; de a koma annyira hízeltett hiúságának, s oly határozottan állítá, a kutya gyávaságát, meg azt, hogy a párhaj elfogadása helyett, bocsánatért fog könyörügni; s a dicsőséget, mely bátor fellépését követendő

oly élénken festé előtte, hogy a buta jószág utoljára, elfogadná a róka által neki szánt szerepet.

„Én leszek segéde, — folytatá a róka. — Az erdőn túl van egy nagy rétság, körülbelöl egy órányira innét, az lesz jó vihely. Ön előre megy, fél óra múlva követendem önt én is. Jól megértsen ön, ha a kutya elfogadná kihívását, én állok helyt, önért. Csak bennem bízzék édesem.“

S indult a mókus. A kutya eleinte csak bámulta a nyomorult állatocska vakmerőségét, de midőn meghallá, hogy a róka is ott leend a gyepen, örömmel indult a kirendelt helyre. Ezen készség és öröm már sehogy sem tetszett mókusunknak, ugyan lassan is ugrált a vihely felé, midőn azonban nyomát se látta a tájon a rókának, végkép lábszárába szált bátorsága, s meddig kopó barátunk türelmetlen várakozásában csapásolta a rókát, evetkénk fajának könnyü gyorsaságával, egy lombos csertetején keresett mendeiket.

A róka azalatt a sziklákhöz sietett, nagy vigyázattal haladván a hasadékok között, mert úgy látzott neki, mintha az öreg úr nem igen sok kimélettel fogna viseltethetni egy róka irányában.

A sziklákbán két barlangot látott; az egyiket lenn, a másikat fenn, alsó és felső emelet gyanánt. Midőn a róka az alsóhoz eljutott, észrevette, hogy a felsőből egy nagy köröm integet feléje.

„Ah, ah, — gondolta magában — fogadni mernek, hogy az ott a pajkos kis griffkisasszony körme?“

Közelebb lépett, s egy rekedt hang kiáltá :

„Bájos idegen! szabad-e önhöz a végett folyamodnom, hogy egy szerencsétlen hölgyet, gyászos fogságából kiszabadítson?“

„Egek — kiáltott a róka — minő bájos hang, — szegény szívem, — mi gyönyörű körmök! Lehetséges-e, hogy füleim a nagy griff keselyű ő nagysága kisasszonyának szavát hallhatják.“

„Hizelgő, — halkabban beszéljen. Atyám épen ilyenkor teszi esti sétáját s igen éles hallása van. I le kötötte szegény kis szárnyaimat e sziklához, mert attól fél, hogy valakivel elszököm. Ön tudja, hogy én örökségemen túl, magány vagyonnal is birok.“

„Ne szóljon nagysád kincseiről — válaszolt a róka. De mi módon lehetnék szerencsés kiszabadítani; — bemenjek? szétrágjam kötelét?“

„Ah! — válaszolt a hölgy — iszonyú lánczczal vagyok ám megkötve. Azonban ha akar, azért bejöhethet, ide ben biztosabban szólhatunk egymással.“

A koma vigyázva körültekintett, s miután a griffnek semmi nyoma nem látszott, becsuszott az alsó barlangba, s innét egy nyíláson át a felsőbe mászott. Haladtában óriási ezüst, arany és drágakő halmozatok láttott; most értette csak igazán, hogy miért káromolt az öreg sas, midőn előtte a macskát „örökösnek“ mondották. Szörnyen inyére volt a rókának ez óriási kincshalmaz, s oly szándékkal közeledett a

griffhölgy felé, hogy bájaitól el leend szükségképen, ragadtatva.

Azonban azon hely előtt, hol a hölgyet először megpillantotta, oly roppant sziklahasadás tátongott felé, hogy a tovább haladással fel kellett hagynia. A barlang sötét volt ugyan, azonban annyit még is látott, hogy a hölgy apjának csakugyan képmása, s a világ legrutabb örököse volt. — De a koma birt magával, lenyelte az undort, s oly hizelgő dolgokat mondott, hogy a hölgy végkép meg lön nyerve; midőn kománk ezt látta, kérve kérte őt, hogy szökjék-el vele, mihelyt az apja lánczait feloldozza. —

„Az lehetlen — válaszolt a hölgy — mert atyám csak honlétében oldozza fel a lánczokat, s akkor egy perczig sem hagy magamra.“

„A zsarnok — üvölte a róka — mit tegyek hát?“

„Én csak egy szabadulási módot tudok. Mindig én szoktam becsináltját főzni; ha oly álomszert tudnék abba keverni, mely őt elaltatná mielőtt engem meglánczolna, úgy könnyen találnék módot a szabadulásra s hátamon kincseimet is elvihetném.“

„Felséges, minő lángész, minő találékonyság! Mindjárt elszaladok, s hozok egy pár mákfejet.“

„Ah! a máknak nincs hatása reánk griffmadarakra. Az egyedüli szer, mely apámat elaltatni képes volna, egy szép, fiatal macska kisasszony leve lehet csak. Bámulandó, hogy a macskahús minő hatással van reánk griffekre Dehonnét lehetne egy szép macskakisasszonyt keríteni?“

A komát kivettesodrábul ezen csodálatos álomszer.

„Azonban, — gondolá magában, — a griffmadár nem olyan mint a többi állatok, s az iszonyú kincs érdemes egy kis áldozatra.“

„Én ismerek ugyan — válaszola, rövid szünet után — egy kis macska kisasszonyt, de borzadás fog el, ha rágondolok, hogy az öreg úr becsináltjává főzessék; — nem tenné meg egy kutya ugyan ezen szolgálatot?“ —

„Áruló — süvöltött siránkozva a magas hölgy — te a macskát szereted. Menj, vedd nőül a nyomorult törpét, és hagyj engem búmban meghalni.“

Hiába erősié a koma, hogy egy cseppet sem tördik a macskával, semmi más nem engesztelte ki a magas hölgyet, mint azon ígérete, hogy a szegény cziczát, ha szakad becsempészi a barlangba, az öreg úr becsináltos tálába.

„De hogy kapom meg a macskát?“ kérdé türelmetlenül a hölgy.

„Hagyja ezt egészen reám. Ereszszen le nagysád kötélen egy kosarat, huzza fel a belehelyezkedő cziczát, csak arra vigyázzon, hogy ha felér, jól elkapja, mert iszonyú fürgel!“

„Ugyan furcsa kesely volnék, ha azt sem tudnám, hogy kell egy macskát elkapni?“

„Azonban én csak akkor jöhetek-el, ha az öreg úr nincs hon.“

„Természetes, Jöjön ön alkonyatkor, akkor kirepül sétatájára mint mindig.“

„Tehát mindjárt holnap“ válaszolt a róka, féktelen kincsszomjában.

Távoztában szeretett volna a kincsekből valamit

eltulajdonítani, de nagyon nehezeknek találta a darabokat, s mind inkább meggyőződött, hogy azokat lehetetlen megkapnia a sas nélkül, mert csak annak volt elég ereje az elszállításhoz.

(Folytatása következik.)

A legegyszerűbb, tapasztalathűbb s gyakorlatibb nevelési rendszer.

IV.

E végett a tapasztalást, ismereteink ezen űs anyját vettem segédül. Széttéekintve magam körül az életen és világ folyásán, azt tapasztalom, hogy noha az emberiség boldogságra teremtett, s annak elérésére minden kellő lelki és testi tehetségekkel, eszközökkel áldatott meg, még is általában aránylag csekély a világban a boldogok száma. — Félreértés kikerülése végett, megkülönböztetni kívánom a világi szerencsétlenséget a boldogtalanságtól. Amazt a sors csapásai és embertársaink gonoszága mérik ránk, mik szerencsétlenné tehetnek ugyan bennünket, de ritkán teljesen boldogtalanokká; s ezt csak azon esetekben, ha lelkeink megtörtek alattok, vagy lelkismertünk öntudatosan vádol és korbácsol bennünket azal, hogy a szerencsétlenségeket, önmagunk hibája vagy vétke által idéztük elő magunkra és családunkra. Mig a lélek kellő ellenhatást bir kifejtteni a csapások ellenében, az ember teljesen boldogtalan nem lehet. Ezért a sors csapásai magukban, csak relative s csak gyéren okozhatnak boldogtalanságot; mig ellenben az önmagunk okozta szerencsétlenségek, annál fogva hogy ritkán nem követi azokat önvádolás és önelégületlenség, szülik az emberi legtöbb boldogtalanságokat.

És midőn körültem az élet folyását figyelemmel kísérem, búsan győződöm meg arról, hogy szerencsétlenségeinket, nyomorainkat, három negyed részben, ha nem többen, önmagunk okozzuk!

V.

Lássuk : mit mutat fel e részben a mindennapi tapasztalás?

1) Nyomorainknak gazdag kifolyását okozza, azon világi vagyainknak, melyeknek eszközökül kellene szolgálniok, az élet szükségéinek, kényelméinek megszerzésére, tehetségeink kiképzésére, gyermekeink ápolására és nevelésére, meggondolatlan vagy épen könnyelmű elfecsérlése; innen eladósulás, esőd s elszegényedés.

Ezt rendesen kellő kiszámítás hiánya, okatlan háztartás, szükségnek s kényelemnek vagy épen fényezésnek szükkei közti tévedés, ártékony szenvedélyek, mámoros könnyelműség, vaskos anyagiság stb. idézik elő; s mindezeknek ismét mi alap-okát adhatjuk? A butaságot épen nem, vagy csak kivétellel. A tékozlók gyakran elég éles elmével birnak, néha tu-

dományosan képzettek, sőt nem megvetendő tanácsokat is birnak osztogatni, s maguk mentegetésében s tervek kohlásaiban gyakran oly éles elmét, felfogást bizonyitnak, mely bármi ügyésznek vagy financiérnek is becsületére válhatnék, s az ember szinte megtéved bennök. Más nyavalya sinleszt itt! tudnilik a *józan ész hiánya*, s legtöbbsnyire, főkép családos, gyermeces család-főknél, *némi hiánya a kegyeletességnek is*; miután nem kopog lelküsméretük, elfecsérleni azon vagyont, melyet gyermekeik számára, kiknek ök adának lételt, fenn kelle vala tartaniok, s nem irtóznak a falatot ezen ártatlanok szájából mintegy kiragadni.

2) A rosz házasságok, fájdalom! mindinkább sűrűbbek lesznek körülünk. A figyelmes vizsgáló könnyen fellelheti ennek okát. Kölcsönös türelmetlenség, éretlen ellenkövetelések, felfordult házvitel, fecsérlés, elvesztegetett testierő, zajos szenvedélyek, viszonyok és körülmények fonák felfogásai stb. tapasztalás szerint többször okai a rosz házasságoknak, mint ellenszenv és kedélyek nem egyezése a házások közt. És mindezeket ismét nem lehet a házaselek butaságaiól következtetni. Nagy ész-tehetségű férfiak, ritka miveltségű nők, sinlenek szerte hazánkban is, hymen egyenetlen igájában. S halld csak öket egymás elleni panaszaikban, kénytelen leszesz megvallani, hogy eszüik, gyakran sok eszüik van. Nem! a legtöbb rosz házasságnak, nem általában az ész-hiány, hanem különösen a *józan ész-hiánya* az alap-oka, és *némi kegyeletlenség* akkor, ha nem ügyelve világ becsülésére, s tán már született gyermekeik szerencséjére, gyalázkodnak a felek egymás jó nevével s legtiszteleteseb viszonyaikkal.

3) Világi pályáink megválasztásában, rendezésében és folytatásában, mily gyakori és szembe-ötölő a fonákság! Némelyike nem vet számot tehetségeivel, s vakon hajhász fényt, vagyont, s nem bir megfelelni kötelezetéseinek; feláldozza gyakran hitelét, jó nevétfény-szomjának, csak magát veszi latba, hon s emberiség javát nem; gyakran kapkod a pályákon s szerencse-vadász lesz azokon, bukdos rosszul számított vállalataiban, s minden mozdulata mélyebbre sülyeszti őt. Az ily szerencsétlenről azt szoktuk mondani : „ügyetlen“, „nem világba való“, „szerencsétlen furulyás“, „szerencse mostoha fia“ stb. nem mintha korlátolt, vagy épen buta eszü volna, hanem mert,

miként minden tetteiből kinyomozhatjuk, *hiányzik nála a józan ész s olykor kegyeletesség is*, ha pályát választ mellékes tekintetekből, melyen csak kontárkodik, s embertársainak terhére, kárára működik.

Igy végig menve az élet folyásának phásisain, mindenütt fogjuk tapasztalhatni, hogy található nyomoraink legtöbbjét önmagunk munkáljuk, s azt legtöbbnyire a józan ész és kegyeletesség hiányaiból tesszük. Valóban, ha az önmunkálta nyomorokat a világból kiveszszük, és a sors s mások gazdasági által okozottak ellenében, edzett szívet, szilárd jellemet állítani, s ezek által azoknak életüket szedni bírjuk: kevés, boldogtalanságot okozó nyomor marad fenn a világban!

VI.

És most azon kérdés merül fel: mi az oka, hogy a világban oly gyakori a józan ész és kegyeletesség s ebből eredő lelkesmeretesség hiánya?

Biztosan merem állítani, hogy ennek okát, ha azt fokról fokra, fölfelé nyomozzuk, végre is a nevelésben, nevezetesen annak fő ágának, *az ember-képzés alapvetésének*, elsőbb nevelési korszakbani vagy elhanyagolásában, vagy elferdítésében találjuk fel.

Tapasztaljuk: miként nálunk a szülék rendszeren azt vélik, hogy a gyermek-nevelés, a tanítás és iskolázás korszakánál kezdődik; így a bölcsőtől mintegy a hét éves korig — melyben rendszeren iskolázni vagy tanítás által képeztetni kezdik gyermekeiket — nyúló korszak parlagnak hagyatván, a tulajdonképeni emberképzés alapvetése elmarad, vagy legfőlebb oly negatívnak tekintetik, melynél a szüléknek alig van egyéb teendőjük, mint testi növekedésére ügyelni a gyermeknek, s elhárítani tőlök annak kártékonyságait. Mert, úgymond, a gyermek a természettől jónak születik, s ezen természet különben is megteszi körülte a magáét!

De ez nem úgy van. Az ember-embryo szántó-föld, mely parlagon hagyatva, csak burjánt, bogácsot terem, s melynek felszántásra, jó magvetésre és boronálásra van szüksége, hogy tiszta buzát teremjen. Ezt a pessimisták igen méltatlanul foghatnák maguk malmára használni fel. Mert az isteni gondviselés, megáldotta az embert minden kellő lelki és testi tehetségekkel a munkásságra, s ezért úgy ren-

delé, hogy a természet szük-keveset nyújtson neki ilyen. Ezen törvény alá helyezé a gyermek kiképeztetését is a nevelés által, hogy a körüli fáradozásai-
val a szüle még inkább kiérdemelje a gyermek halálját, s ez még szorosabban kösse meg köztök, a természeti szeretet és kegyelet szent kötelékit.

A gyermek nevelésének nem szabad egy pilanattig is teljesen parlagon heverni; mint ez, ha jól fogtam fel a dolgot, a következőkből bővebben kitetszik.

VII.

Én az egész nevelés szakát, két fő korszakra vélem felosztatni. Egyike a bölcsőtől a tanításig és iskolázásig nyúló időközt foglalja magában; másika a tanítási korszakot. Korán sem úgy kívánom értetni e felosztást, mintha a két korszak teendői, merev elkülönzésben állanának egymás irányában, s különösebben, hogy az elsőbb korszaknak alapvetései, a tanítási korszak beállásaig, már teljesen befejeztethetnének; sőt vallom, hogy a két korszak teendői, legtöbbben egymásba ágaznak, egymást segítik; s az elsőbb korszak alapvetéseit a későbbi folytatja. A felosztás csak arra irányzott, hogy mindegyik korszaknak kijelöltessék a maga saját korszakos teendője, különösebben az elsőbb korszaké, melyet elmulasztani s a későbbi korszakra halasztani egyáltalában nem szabad, ha csak a gyermeknek jövőendő boldogságát a legnagyobb veszélynek kitenni nem akarjuk.

VIII.

Az elsőbb korszak tulajdonképeni teendőjének tartom már én: *az ember-képzés alapvetését*, melyet a tanítási korszak csak folytathat, s melyet, ha azt a szüle az elsőbb korszakban vagy elhanyagolta vagy elferdítette, a tanítási korszak, már csak azért sem pótolhat ki teljesen, hogy a tanítási intézetek számos tanulónál, az egyéni szoros szemmel tartás és jellemnyomozás, miket az ember-képzés alap-követeése követel, csaknem lehetlenek. Innen kitetszik, mily gyakran méltatlanok, sőt igaztalanok a szülők, a tanárok és tanintézetek irányában, ha ezek már elhanyagolt vagy elferdített alapvetésű gyermekeikből annyit nem faraghattak, mennyit a szülők vártak, kik később örömet vágynak saját hibáikat ezek rovására róni fel, miután úgy mond, ők a költséget gyermekeik nevelésétől nem kimélték.

Fáy András.

Aranymondatok.

Serdülő lányoknak.

Viseleted se nagyon könnyű, sem feszes ne legyen.

Az a gazdag, ki semmit nem követel, s az a szegény aki fősvény.

Soha ne feleljtsd azt, ki veled valami jót tön.

Ne szólj addig, mig meg nem gondoltad, mit akarsz mondani.

Tanuld a kedélyváltozásokat szelídséggel viselni.

Felelős szerkesztő: **Vachott Sándorné.**